

Dijital Ortamlarda Toplumsal Katılım Anlayışı: Sosyal Eylem Platformları Üzerine Bir İnceleme*

Mustafa Cankut KURT, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gümüşhane, Türkiye Arş. Gör., cankutkurt@gmail.com

Özhan TINGÖY, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, İstanbul, Türkiye Prof. Dr., otingoy@marmara.edu.tr

ÖZ

Bu çalışmada sosyal eylem platformları üzerinden yürütülen kampanyalara katılan bireylerin, toplumsal katılım düzeylerindeki değişim ve bu değişimin bireyler üzerindeki etkileri anlaşılmasına çalışılmıştır. Çalışmanın evreni, sosyal eylem platformlarına ilişkin çeşitli deneyimleri olan bireyler, örnekleme ise bu evrenden olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden amaca yönelik örnekleme metodu ile seçilen katılımcılar olarak belirlenmiştir. Nitel veri toplama tekniği ile ele alınan çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve Likert tipi tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın temel bulguları katılımcıların, sosyal eylem platformları üzerinden toplumsal katılım aktivitelerine dâhil olmak konusunda temel noktalar açısından benzer bakış açısına sahip oldukları üzerinedir. Ancak alt temalar açısından katılımcıdan katılımcıya değişkenlik gösteren görüşler bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Katılım, Katılım, Sosyal Eylem Platformu

Understanding Of Social Participation On Digital Media: An Investigation Of Social Action Platforms*

ABSTRACT

In this study, it is aimed to understand the effects of the social action platforms on the participation levels of individuals who participate the campaigns on social action platforms. The population of this study consists of individuals who have experience with social action platforms and the samples selected with by purposive sampling which is one of the non-probability sampling methods. Semi-structured interview technique is used in this qualitative research. A Semi-structured interview form and a Likert type attitude scale designed by researcher, used as data collection tools. In the main findings of this study, participants have similar point of view about the joining the social participation activities but on the sub-themes, there are some different opinions that depend on the participants.

Keywords : Social Participation, Digital Media, Social Action Platforms

---

* Bu makale *Dijital Ortamlarda Toplumsal Katılım Anlayışı: Sosyal Eylem Platformları Üzerinden Bir İnceleme* (İstanbul, 2016) başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından türetilmiştir.

GİRİŞ

Toplumsal katılım en genel tanımıyla; kişinin toplumsal grup içerisindeki aktivitelere katılımını ifade etmektedir (Prohaska, Anderson ve Binstock, 2012, s. 249-250). Bu aktiviteler planlı ve programlı bir şekilde geliştirilmiş büyük kapsamlı sosyal hareketler olabileceği gibi gündelik hayat içerisindeki süregelen alışılmış aktiviteler de olabilir.

Bu çalışmanın amacı dijital ortamlarda faaliyet gösteren sosyal eylem platformları üzerinden yürütülen kampanyalara katılan bireylerin, toplumsal katılım düzeylerindeki değişimi ve bu değişimin bireyler üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu bağlamda çalışmanın konusu, katılım olgusu anlayışındaki değişim ve bu değişim sürecinde etkili olan dijital ortamlardaki gelişmelerdir. Bu doğrultuda çalışma sırasında şu sorulara cevap aranılmıştır: Bireylerin dijital ortamlar ve sosyal eylem platformları üzerindeki toplumsal katılıma yönelik eylemler hakkındaki görüşleri nelerdir? Dijital ortamlarda yürütülen faaliyetler toplumsal katılımı etkiler mi? Sosyal eylem platformları üzerinden yürütülen kampanyalara katılımın birey üzerindeki olumlu ve/veya olumsuz etkileri var mıdır? Varsa bunlar nelerdir? Ve Sosyal eylem platformlarında kampanyalara katılan bireylerin tecrübe ve deneyimleri nelerdir?

Bu sorulara cevap bulabilmek için, öncelikle toplumsal katılım ve dijital ortamlardaki toplumsal katılım faaliyetleri incelenmiş. Bu incelemelerden sonra veri toplama ve analiz sürecine destek olması için sosyal eylem platformları üzerindeki toplumsal katılıma yönelik aktiviteleri gözlemlenmiştir. Yapılan incelemeler ve gözlemlerden elde edilen verilerin de yardımıyla katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda sosyal eylem platformları üzerinden yürütülen kampanyalara katılan bireylerin toplumsal katılım düzeylerindeki değişim ve bu değişimin onlar üzerindeki etkilerinin anlaşılması beklentisi ile yapılmıştır.

Bu araştırmada toplumsal katılıma yönelik aktiviteler sosyal eylem platformları üzerinden yürütülen toplumsal kampanyalar olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda sosyal eylem platformları üzerinden toplumsal katılım faaliyetleri incelenmiş, görüşme soruları bu doğrultuda hazırlanmış ve yorumlanmıştır.

TOPLUMSAL KATILIM

Toplumsal katılım kavramı 1960'lı yıllardan beri literatürde tartışılmasına rağmen ortak olarak kabul edilmiş bir tanıma sahip değildir (Pişkur vd., 2013, s. 212). Bu durumun sebebi toplumsal katılımın birçok olguyu içine sığdıran, dinamik ve toplumlar arası değişiklikler gösteren bir kavram olmasıdır. Toplumsal katılım; içerisinde yapılandığı toplumun değerleri, kültürü, aktörlerin ilişki ağları gibi etmenlerle yakından ilişkili ve amaçlarına göre değişkenlik gösteren faaliyetlerden meydana gelir.

Toplumsal katılım, en genel tanımıyla bireylerin katılabileceği kolektif faaliyetleri ifade eder. Bu faaliyetler; yerel bir topluluğa üye olmak, yardım kuruluşlarında gönüllü olarak çalışmak, bir inanç örgütü adına bir çalışmak ve benzer şekillerde gerçekleşebilir (Brodie vd., 2011, s. 15).

Toplumsal katılım bireylerin dâhil oldukları gruplara bağlılığını ve diğer üyeleri ile olan etkileşimlerini ifade eder, bireyler bu grup içerisindeki aktiviteler yoluyla diğer insanlarla bir araya gelir, topluma katkı yapar ve onun bir parçası haline gelirler (Zhang, Jiang, & Carroll, 2011, s. 570). Robert Putnam'a göre, tipik toplumsal katılım, kiliseye gitmek, yerel spor liginde yer almak gibi kolektif aktivitelere katılma şeklinde gerçekleşir. Bu aktiviteler, toplumsal sermayeyi güçlendirmeye ve geliştirmeye yardımcı olur. "Sosyal organizasyonların karşılıklı yarar amacıyla koordinasyon ve işbirliğini kolaylaştıran ağlar, normlar ve sosyal güven gibi özellikleri" (Putnam, 1995, s. 67-70) olarak tanımladığı sosyal sermaye kavramı, bireyler arasındaki güvene dayalı ilişkilerin, bireyleri bir araya getiren amaç ve amaçlara ulaşılmasında sağladığı katkı olarak ifade edilebilir. Bu tanım dikkate alındığında toplumun değerli bir varlığı olan sosyal sermaye toplumsal katılım ile çok yakından ilişkilidir, bireylerin toplumsal katılımının sağlanması, sosyal sermayenin üretilmesi ve sürdürülmesi için büyük önem taşır (Öğüt ve Erbil, 2009, s. 9-30).

Farklı bir yaklaşıma göre toplumsal katılım; bireylerin, kendileri üzerinde etkili olan çevre, kurum, uygulama vb. yapıların karar verme süreçlerinde yer almalarıdır (Heller vd., 1984'den akt. Cicognani vd, 2008, s. 98). Toplumsal katılım, bireylerin resmi veya gayri resmi ağlar içerisinde toplumsal aktivitelere dahil olduğu toplumsal bağlam içerisinde kendisine yer bulur. Katılım, sorunların doğduğu topluluk, yer ve onun kültür, değer, norm ve kurumları çerçevesinde biçimlenir (Cicognani vd, 2008, s. 98).

Vera-Sanso ve diğerleri (2013), katılımın ve sosyal bağlılığın gelişmesi, bireylerin hayatlarına daha mutlu bir şekilde geçirebilecekleri yıllar katmasının asıl unsuru olduğu yaygın olarak kabul edilen bir husus olduğunu belirtmişlerdir. Topluluk hayatına katılım, refah için kritik bir unsur olarak görülürken (Sen, 1992'den akt. Vera-Sanso, vd., 2013, s. 181), yaşlı bireylerin haklarını ele alma, sosyal içermeyi genişletme, dışlanmayı azaltma, ulusal bütçe üzerinden talebi kolaylaştırma ve sosyal kaynaşmayı artırma gibi faydaları vardır.

Berger ve Luckmann'a (1967) göre ise toplumsal katılımı, toplumun bir üyesinin grup içerisinde kalmak ve diğer üyelerle etkileşim kurma vaadi şeklinde tanımlamıştır. Onlara göre bahsedilen toplum sadece insanlardan oluşan bir yığın değildir. Kendilerine ait gelenekleri, tarihleri, kültürleri vardır. Bu unsurların zaman içerisinde yapılanır ve gündelik aktiviteler ile somutlaşırlar.

DİJİTAL ORTAMLARDA TOPLUMSAL KATILIM

Gelişen teknoloji günümüzde özel alanları, bireylerin neredeyse tüm iletişim faaliyetlerini gerçekleştirdiği, her türlü bilgiye ulaşabildiği ve paylaşabildiği ve hatta mesleklerini icra edebildikleri yerler haline getirmiştir (Graham ve Marvin 1996, s. 207). Bu teknolojiler bireylere evlerinden veya arzu ettikleri mekânlardan kamu faaliyetlerine katılma ve sosyalleşme fırsatları sunmaktadır (Stern ve Dillman 2006, s. 279). Dijital ortamların bir üyesi olarak nitelendirilen internet, günümüzde sadece bireylerin kendilerini ifade edebilecekleri bir iletişim ortamı değil aynı zamanda bireylere çevrimiçi ortamlardan çevrimdışı ortamlara aktarabilecekleri araçlar, kişisel yetenekler ve pozitif hisler de sağlar. Ayrıca internet bireylerin öz yeterlilik duygularının da artmasını sağlayan bir ortam olarak karşımıza çıkmaktadır (Cruickshank, Edelman, ve Smith 2010, s. 275).

Bu alan içerisinde kendisine yer bulan sosyal eylem platformları insanlara karşılıklı çıkarlar ve endişeler etrafında toplanma, sorunlara yönelik olarak çözüm arama ve çözümler geliştirme, belirli konular hakkında fikir birliği oluşturma gibi fırsatlar sunmaktadır. Kapsam ve ölçek farklılıklarına rağmen tüm bu platformlar ortak ilgiler ve endişeler etrafında toplanmış insanların toplumsal katılımını destekleyen dijital bir alan olma amacını taşımaktadır (Hochheiser ve Shneiderman, 2010, s. 64).

Toplumsal katılım bağlamında incelendiğinde bireyler evlerinden veya arzu ettikleri mekânlardan sosyal eylem platformları aracılığıyla, toplumsal faaliyetlere katılma ve sosyalleşme olanağına kavuşmuşlardır (Stern ve Dillman 2006, s. 279). Sosyal eylem platformlarını meydana getiren toplumsal sistemler ya da ağlar yeni kavramlar değildir fakat günümüzde dijital teknolojiler toplumsal sistemlerin işleyiş şekillerini değiştirmiştir. Kullanıcılar artık istediği yer ve zamanda istediği kişi ile bağlantı kurabilir, iletişime geçebilir ve ortak bir amaç uğruna onunla birlikte hareket edebilir. (Kraut vd., 2010, s.5).

Sosyal eylem platformları bu sürece, ilişki ağlarının kurulması ve yönetilmesi yolunda aracılık eden sistemler olarak destek vermektedir. Bu platformlar geniş kullanıcı ağına sahip olan sosyal ağlar içerisinde yapılanmış olabileceği gibi (Facebook Groups, Google Groups, internet forumları vd.) yalnızca toplumsal katılımı amaçlayarak, topluma, sanata, bilime ve insanlığa katkı sağlamak adına da kurulmuş olabilir. Change.org, Avaaz.org, Kickstarter.org ve daha birçok oluşum sosyal eylem platformu olma özelliği taşımaktadır. Bu platformlar yalnızca toplumsal katılımı değil onun beraberinde hali hazırda iç içe geçmiş olan tüm katılım faaliyetlerini kapsamaktadır. Dolayısıyla bu oluşumlar toplumsal özelliklerinin beraberinde politik, ekonomik ve ahlaki vb. nitelikler de taşıyabilmektedir.

Sosyal eylem platformları yalnızca bireylerin kendilerini ifade edebilecekleri ve topluma katkı yapıp onun bir parçası olarak hissetmesini sağlayan bir iletişim ortamı değil aynı zamanda bireylere çevrimiçi ortamlardan çevrimdışı ortamlara aktarabilecekleri bağlantılar, kişisel yetenekler de sağlar. Bunların beraberinde dijital ortamlar bireylerin öz yeterlilik duygularının da artmasını sağlayan bir alan olarak değerlendirilir (Cruickshank, Edelmann ve Smith, 2010, s. 275).

Literatür taraması sonucunda toplumsal katılımın; kişiler arasındaki ilişkilere dayanan, sosyalleşmeyi ve bireylerin topluma katkı yapılmasını sağlayan, kolektif aktivitelere katılımı gerektiren, bireyi etkileyen çevre ve dâhil olduğu gruba bağlılığını simgeleyen aktiviteler bütünüdür. Bunun yanında geleneksel anlamda toplumsal katılımın düzeyini yaş, cinsiyet, mutluluk, refah seviyesi, fiziksel aktivite miktarı gibi çeşitli unsurlar etkilediği görülmektedir.

Dijital ortamlarda toplumsal katılım konusunda yapılan incelemeler ve araştırmalar ele alındığında ise; geleneksel anlamda yerel bazda ve belirli zaman aralıklarında gerçekleşen toplumsal katılıma yönelik faaliyetlerin, dijital ortamlarda zaman ve mekandan bağımsız olduğuna, bireylerin kimlik öğelerinin dijital ortamlara taşındığına ve dış ağlara katılım imkanlarının arttığı görülmüştür. Dijital ortamlardaki katılımın geleneksel toplumsal katılım gibi refah seviyesi ile ilişkili olduğuna yalnızlığın azalması, toplumsal bağların güçlenmesi,

mutluluk ve sosyalleşme gibi unsurların düzeylerindeki artışlarında olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

YÖNTEM

Çalışma, sosyal eylem platformları üzerinden yürütülen kampanyalara katılan bireylerin, toplumsal katılım düzeylerindeki değişimi ve bu değişimin bireyler üzerindeki etkilerini anlamak amacıyla yürütülen nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı fenomenolojik bir araştırmadır. Bu çalışma bireylerin, toplumsal katılım düzeylerindeki değişimi ve bu değişimin bireyler üzerindeki etkilerini anlamayı amaçladığından bu yönteminin seçilmesi uygun görülmüştür.

Bu çalışmanın evreni, 18 ila 55 yaş aralığında toplumsal eylem platformlarına ilişkin çeşitli deneyimlere sahip kullanıcılar olarak belirlenmiştir. Bu evreni temsil olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden amaca yönelik örnekleme metodu kullanılarak evreni en iyi temsil ettiği düşünülen özelliklere sahip bireyler seçilmiştir.

Tablo 1: Katılımcılardan Edinilen Bilgiler

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Meslek
K1	Kadın	28	Evli	Önlisans	Yönetici Asistanı
K2	Erkek	24	Bekâr	Lisans	Haber Editörü
K3	Erkek	27	Bekâr	Lisans	Psikolog
K4	Erkek	34	Evli	Yüksek Lisans	Makine Mühendisi
K5	Kadın	23	Bekâr	Lisans	Öğrenci
K6	Kadın	26	Bekâr	Lisans	Tüketici Hakem Heyeti Raportörü
K7	Kadın	20	Bekâr	Lise	Medya Stajyeri
K8	Kadın	29	Bekâr	Doktora	Akademisyen
K9	Erkek	44	Evli	Lise	Muhasebeci
K10	Kadın	24	Bekâr	Lise	Satış Elemanı
K11	Erkek	24	Bekâr	Yüksek Lisans	Öğrenci
K12	Kadın	31	Evli	Lisans	Öğretmen
K13	Kadın	23	Bekâr	Lisans	Öğrenci
K14	Kadın	31	Evli	Lise	Müşteri Temsilcisi
K15	Erkek	32	Evli	Lisans	Polis

Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda "Toplumsal katılım, dijital ortamlar ve sosyal eylem platformlarına" ilişkin sorular yer almıştır. Görüşme formları katılımcıların konu hakkındaki bilgi birikimlerinin yanında kişisel deneyimlerinin de öğrenilmesini sağlayacağı düşünülen açık, anlaşılır ve yönlendirici olmayan sorulardan oluşturulmuştur. Ayrıca katılımcıların

belirttikleri görüşlerini ölçmek üzere literatür taranarak geliştirilen ve 'Likert tipi ölçek' özelliği taşıyan ankette beşli derecelendirme ölçeği (Tamamen Katılıyorum: 5, Katılıyorum: 4, Kararsızım: 3, Katılmıyorum: 2, Hiç Katılmıyorum: 1) kullanılmıştır.

Ölçek, toplumsal katılıma ilişkin görüşler, dijital ortamlara ilişkin görüşler ve sosyal eylem platformlarına ilişkin görüşleri kapsayan 3 boyuttan ve 14 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alfa katsayısı ile belirlenmiştir. Cronbach Alfa katsayısı (α) ($0 < \alpha < 1$) arasında bir değer almaktadır. Bu değer $0.80 \leq \alpha < 1$ arasında ise ölçek yüksek güvenilirlikte; $0,60 \leq \alpha < 0,80$ arasında ise ölçek güvenilirlikte; $0,40 \leq \alpha < 0,60$ arasında ise ölçek düşük güvenilirliktedir. Yapılan analizler sonucu katılımcılara uygulanan ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,857 olarak tespit edilmiştir. Bu durum ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğunu göstermektedir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Katılımcıların görüşleri, gizlilik esasına dayanılarak, isimleri verilmeden kodlanarak aktarılmıştır. Buna göre katılımcılar "K" olarak kodlanmış ve her katılımcıya kodunun yanında "K1, K2 ve K3" şeklinde bir numara verilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde, görüşme formunda yer alan sorular alt problemlere göre gruplanmış ve bulgular sunulmuştur.

Elde edilen verilere temaların oluşturulması sürecinde ayrı ayrı tüm dökümler okunmuş ve araştırma soruları da göz önüne alınarak veriler "Toplumsal Katılıma İlişkin Görüşler", "Dijital ortamlar ve İnternete İlişkin Görüşler" ve "Sosyal Eylem Platformlarına İlişkin Görüşler" şeklinde üç alt temada altında toplanmış ve analiz edilmiştir.

Toplumsal Katılıma İlişkin Görüşler

"Toplumsal Katılım Kavramı size neyi anlatıyor?" sorusuna ilişkin olarak alınan cevaplarda, katılımcıların toplumsal katılıma ilişkin görüşlerinin benzer olduğu görülmüştür. **K1**, "Bir olayda insanların bir araya gelip aktif bir şekilde birlik ve beraberlik içinde hareket etmesi..." şeklinde cevaplarken **K3** "...bir harekete dâhil olma, beraber hareket etme ve ortak bir çıkar için çabalamak ve başkalarıyla birlikte yararlı bir amaç içinde bulunmaktır ..." yanıtını vermiştir. **K6** ise konu hakkındaki görüşlerini "...toplumu ilgilendiren bir konu üzerinde her bireyin kişisel görüş veya düşüncesini beyan etmesi veya bu yönde eylemde bulunması, katılmasıdır" şeklinde tanımlamıştır.

K1 'aktif olarak katılım' ve 'birlik ve beraberliği', **K3** ise 'ortak çıkarları' ve 'toplum yararını' ve yine 'aktif olarak katılımı' vurgulamıştır, **K6**, 'toplumsallık' ve 'kişisel kanaat ve eylemlerin' altını çizmiştir. Bunların yanı sıra görüşmelerden elde edilen bulgulara göre **K2** 'toplumu ilgilendiren konular' ve 'görüşlerin bildirilmesi' konularından farklı olarak 'farkındalık oluşturma' noktasının altını çizmiş ve kavramı bir 'ortam' şeklinde somutlaştırmıştır. **K4** ve **K5** toplumsal katılımın ortak bir paydada buluşulan 'örgütlü' faaliyetlerden meydana geldiğini belirtmişlerdir. **K12** toplumsal katılıma ilişkin olarak 'bilinç' ve 'irade' kavramlarının altını çizmiştir. **K9** toplumsal katılımın 'din, dil, ırk, siyasi görüş ve kültür farkı ayrımı olmaksızın gerçekleşen faaliyetler olduğunu belirtmiştir.

K14 mutluluğa ilişkin soruyu “*Bence getirebilir çünkü insanlar toplumsal aktivitelere katılarak söz sahibi olurlar fikirlerini düşüncelerini niyetlerini dile getirirler, birlik ve beraberlik içinde bir bütün olarak hareket ederek toplumsal bir vatandaş olma görevini de yerine getirirler*” şeklinde cevap verirken, diğer soruyu “*Mutluluk dışında da etkileri var tabii sosyalleşme mesala insanlar bir araya geliyor ortak bir amaç uğruna bu tür aktivitelere katılıyor hem tatmin hem de bilgi paylaşımı gerçekleşiyor.*” şeklinde cevaplamıştır. **K11** ise toplumsal katılımın mutluluk üzerindeki etkisine ilişkin benzer bir soruya, “*Sosyal bağları güçlendirmesi bağlamında moralini artırır, aynen mutluluk getirir.*” ve “*İnsan sosyal bir varlıktır. Farklı insanlarla bağ kurulmasını sağlar otomatik olarak sosyal adanmışlığı geliştirir yani sosyal olarak insanların gelişmesini sağlar, bu durum da onları mutlu eder. Çünkü yalnızlık insanları mutsuz eden bir duygudur, yalnızlıktan kurtarır mutlu eder insanları. Olumlu iyi ilişkiler kurmasına sebep olur.*” cevaplarını vermiştir. **K11’e** göre toplumsal katılım mutluluk getirmenin yanında insanların morallerini artırır, sosyal bağlarını güçlendirir, yeni bağlar kurmasını sağlar, yalnızlıktan kurtarır, sosyal adanmışlığı ve bireyin sosyal yönünü geliştirir.

Tablo 3: Toplumsal Katılıma İlişkin Katılımcıların Tutumları

Madde No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Ortalama	Standart Sapma
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%		
1	Toplum içerisindeki faaliyetlere katılmak (Toplumsal katılım) bireyleri mutlu eder.	5	33,7	10	66,7	0	0	0	0	0	0	4,3	,487
2	Toplumsal katılım faaliyetleri bireylerin yalnızlaşmasını önler.	7	46,7	7	46,7	1	6,7	0	0	0	0	4,4	,632
3	Toplumsal katılım faaliyetleri yeni ilişki ağlarının kurulmasını sağlar.	8	53,3	7	46,7	0	0	0	0	0	0	4,5	,516

Tablo 3’te de görülebileceği üzere “*Toplum içerisindeki faaliyetlere katılmak (Toplumsal katılım) bireyleri mutlu eder.*” ifadesinde katılımcıların 5’i (%33,7) katılıyorum şikkını işaretlerken, 10’u (%66,7) kesinlikle katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Bu bulgular “hiç katılmıyorum” “katılmıyorum” ve “kararsızım” şikkalarını hiçbir katılımcının işaretlemediğini göstermektedir. Buradan hareketle katılımcıların toplumsal katılım faaliyetlerinin bireylere mutluluk getirmesine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar görüşmeler sırasında katılımcıların toplumsal katılımın bireylere sağladığı mutluluk ve diğer olumlu hislere ilişkin olarak belirttiği görüşlerle uyusmaktadır. Tüm katılımcılar kendileriyle yapılan görüşmeler sırasında toplumsal katılımın bireylere sağladığı mutluluk ve diğer hislere yönelik olarak olumlu cevaplar vermiştir.

Toplumsal katılımın mutluluk dışında ilişkili olabileceği diğer faktörler konusunda **K1**, “Bireyler özel ve değerli olduğunun yanı sıra hatırlandığını da bilmek istiyor, işte bize değer veriyorlar bizim için bir toplumsal katılım gerçekleşiyor falan biz de bu tür eylemlere katılarak sorumlu bir vatandaş gibi davrandığımızı düşünüyoruz.” demiştir. Bu görüşleriyle K1 toplumsal katılımın bireye kattığı değerini çizmiş ve bu faaliyetlerin bireylere topluma karşı olan sorumluluklarını yerine getirmiş olma duygusunu oluşturduğunu belirtmiştir.

K5 “Faydalı olma isteği kendi içimizdeki potansiyeli dışarı çıkarma çünkü insanların çok fazla şeye yeteneği olabilir ya da çok fazla şey yapmak isteyebilir insanlara yardımcı olmak olabilir insanlarda farkındalık yaratma bir bilinç oluşturma.. İnsanlar bunları tek başına yapamayacağından dolayı toplu bir şekilde yapmak isteyebilirler.” diyerek bireylerin içlerinde saklı olan potansiyelin açığa çıkarılması ve bilinçlenmesi gibi hususların altını çizmiştir

Toplumsal katılımın bireylere mutluluk getirmenin yanında sağladığı diğer bir olumlu his toplumsal katılımın bireyin yalnızlaşmasını önlemek üzerindeki etkisidir. Bu durum tablo 3'teki “Toplumsal katılım faaliyetleri bireylerin yalnızlaşmasını önler.” ifadesine yönelik olarak katılımcıların tutumlarından elde edilen bulgularla uyum göstermektedir. Katılımcıların 1'i (%6,7) kararsız olduğunu belirtirken, 7'si (%46,7) bu ifadeye katıldığını belirtmiş geriye kalan diğer 7 (%46,7) katılımcı ise ifadeye kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

Bu görüşler görülebileceği üzere katılımcılar toplumsal katılımın bireyler üzerinde olumlu etkileri olduğunu, mutluluk düzeyini arttırdığını ve bunun beraberinde bireyin yalnızlaşmasını önlediğini, onu toplumun bir parçası haline getirdiğini, cesaretlendirdiğini, bilinçlendirdiğini ve onda daha birçok olumlu duygu yarattığını belirtmişlerdir.

Katılımcılar, toplumsal katılımın toplum üzerindeki etkilerine ilişkin olarak ise çoğunlukla benzer fakat bazı noktalarda ayrışan görüşler belirtmişlerdir. **K11** görüşlerini, “insanların bir araya gelip bazı şeyler için seslerini yükseltebilmeleri ekonominin doğru işlemesine sebebiyet verebilir. İşte biliyoruz sivil toplumun iyi işleyen bir sosyal düzeni ifade ettiğini o yüzden farklı kesimlerden insanların bir araya gelmesi refaha katkı sağlar. Güveni sağlar çünkü insanlar belirli ortamlarda işte siyasi ideoloji, din vs. gibi şemsiyenin altında toplanırlar bu da onları aynı grubu ait olduğu üyelerine karşı güven duymalarına sebebiyet verir...” şeklinde dile getirmiştir.

K3 ise toplumsal katılımın yeni toplumsal ağlar kurulması üzerindeki etkisinin altını çizerek “Yeni değerler yeni insanlar yeni kültürler yeni oluşumlar hep bu sosyal ağlar aracılığıyla gerçekleşir. Buradaki sosyal ağdan kastım internetteki sosyal medya ağları değil insanlar arasında kurulan etkileşimden bahsediyorum.” demiştir Yine benzer bir konuda yeni ilişki ağlarının kurulmasına ilişkin olarak **K1**'in verdiği yanıt ise “...toplumu ilgilendiren ve seninle aynı görüşe sahip insanlarla bir araya gelmeni sağlayan toplumsal katılım daha etkili ve sonuca yönelik gerçekleşiyor bunun sonucunda da yeni ortaklıklar kuruluyor.” şeklindedir. Katılımcılardan görüşmeler sırasında yeni ağlara ilişkin olarak alınan cevaplar K1 ve K3'ün verdiği yanıtlarla benzerlik göstermektedir. Katılımcılar toplumsal katılım faaliyetlerinin yeni ilişki ağlarının kurulması ve bu ağların devamlılığına ilişkin olumlu yönde cevaplar vermişlerdir. Bu soruya ilişkin olarak ölçekteki “Toplumsal katılım faaliyetleri yeni ilişki ağlarının kurulmasını sağlar.” ifadesine katılımcıların 7'si (%46,7) katıldığını, 8 (%53,3) katılımcı ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

Bu bulgular katılımcıların toplumsal katılımın yeni ağlar kurulmasına ilişkin olarak verdikleri cevaplara uyum göstermektedir.

Bazı katılımcılar toplumsal katılımın toplumsal etkileri üzerinde diğer katılımcılardan daha farklı olarak birtakım olumsuz etkileri olabileceğini belirtmişlerdir. **K2** "... Her zaman olumlu etkileri olmayabilir bu toplumsal katılımın ... şöyle örnek vereyim bir siyasal partiye üyesinizdir ya da destekliyorsunuzdur, bir toplumsal mesele hakkında sosyal platformlarda kendinizi ifade ederken sadece birey olarak düşündüklerinizin dışında ait olduğunuz, kendinizi ait hissettiğiniz o oluşumun o partinin veya o siyasi sivil toplum örgütünün görüşlerini de aktarma gereği hissediyorsunuz ve bu biraz da şey yapabilir, düşüncelerinizi sivrileştirebilir, bakış açımızı değiştirebilir, etkileyebilir.(...)" şeklinde cevap vermiştir. Bu görüşün beraberinde toplumsal katılım hususunda bireylerin duyarsız olduğu, bu tür aktivitelerde yeteri kadar verim alınmadığı gibi görüşler de bulunmaktadır. Buradan hareketle toplumsal katılım kavramının zihinlerde tamamen olumlu bir anlam taşımadığı özellikle siyasal anlamda düşünüldüğünde kavramın zihinlerdeki anlamının değişikliğe uğrayabildiği görülmüştür.

Dijital Ortamlara ve İnternete İlişkin Görüşler

Elde edilen bulgularda dijital ortamların olumsuz yönlerini kullanım alışkanlıkları ve amaçlarıyla bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bazı katılımcılar (**K4, K5, K8, K9**) dijital ortamların yalnızca olumlu yönlerinden bahsetse de katılımcıların genelini verdiği cevaplar dijital ortamların hem olumlu hem de olumsuz yönlerine işaret etmektedir. Bu genel görüşü **K6** "Dijital teknolojiler hayatlarımızı ne yönde etkiledi?" sorusu üzerine şu şekilde yansıtmıştır. "Hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilediler. Araştırma olanakları, mesafelerin olumsuz etkisini azaltırken, görünüşte sosyal ancak gerçekte yalnızlaşan bir toplumun alt yapısını hazırladı. Hayatımızı birçok alanda kolaylaştırdı. Bilgiye hızlı ulaşmamızı sağladı. Gidemediğimiz göremediğimiz her yer hakkında bilgiye ulaşmamızı sağladı. Eğlenceli vakit geçirmeyi sağlıyor. Ama aile içi paylaşımı azaltıyor ve gereğinden fazla kullanımda vakit kaybına neden oluyor." **K15** ise görüşlerini "Olumlu yönleri, uzaktan eğitim imkanı tanınması, bilgiye kısa sürede ulaşılması, bankacılık ve fatura gibi hizmetlerde kolaylık sağlaması. Olumsuz yönleri ise, bireyi yalnızlığa itmesi, zamanı boşa harcaması, olumsuz davranış ve düşüncelere maruz bırakması gibi." **K15** ve **K6** dijital teknolojilerin gündelik hayatta sağladığı faydaların ve olanaklarının altını çizerken aynı zamanda bu teknolojilerin, aile içi ilişkileri olumsuz yönde etkilediğini, fazla kullanıldığı takdirde zaman kaybına neden olduğu ve insanları olumsuz davranış ve düşüncelere maruz bıraktığını belirtmiştir. Ayrıca hem **K6** hem de **15** dijital teknolojilerin bireyleri yalnızlaştırdığını da belirtmişlerdir. Ancak bu görüş katılımcıların genelini temsil etmemekte konu hakkında farklı görüşler bulunmaktadır.

Tablo 4: Dijital Ortamlarda Toplumsal Katılıma İlişkin Katılımcıların Tutumları

Madde No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Ortalama	Standart Sapma
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%		
4	Dijital ortamların kullanımı bireyi yalnızlaştırır.	1	6,7	3	20,0	4	26,7	3	20,0	4	26,7	2,6	1,129
5	Dijital ortamlar toplumsal katılım seviyesini artırır.	5	33,3	8	53,3	0	0	1	6,7	1	6,7	4,0	1,133
6	Dijital ortamlar toplumsal katılımı kolaylaştırır.	7	46,7	6	40,0	1	6,7	1	6,7	0	0	4,2	1,133
7	Dijital ortamlardaki toplumsal katılım faaliyetleri geleneksel toplumsal katılımı karşılaştığında bireylerin yalnızlaşmasını daha etkili bir şekilde önler.	1	6,7	4	26,7	6	40,0	1	6,7	3	20,0	2,9	1,222

Ölçekte yer alan “Dijital ortamların kullanımı bireyi yalnızlaştırır.” ifadesine yönelik olarak katılımcıların, 3’ünün (%20) bu ifadeye katıldığı, 1’inin (%6,7) ise kesinlikle katıldığı, 3’ünün (%20) katılmadığı ve 4’ünün (%26,7) hiç katılmadığı görülmüştür. 4 (26,7) katılımcı ise bu ifadeye ilişkin olarak kararsızım şikkını işaretlemiştir.

“Dijital ortamlar toplumsal katılım seviyesini artırır” ifadesine yönelik olarak katılımcıların, 8’inin (%53,3) bu ifadeye katıldığı, 5’inin (%33,3) ise bu ifadeye kesinlikle katıldığı görülmüştür. 1 (%6,7) katılımcının bu ifadeye katılmadığı ve 1 (%6,7) diğer katılımcının ise hiç katılmadığı görülmüştür. 2 (%13,4) katılımcının olumsuz görüşlerine rağmen geri kalan 13 (%86,6) katılımcı dijital ortamların toplumsal katılım seviyesini arttırdığına yönelik olarak görüş birliğine vardığı görülmüştür.

“Dijital ortamlar toplumsal katılımı kolaylaştırır.” ifadesine ise katılımcıların verdikleri cevaplar önceki ifadede elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir. Buna göre katılımcılardan 6’sı (%40) bu ifadeye katılırken, 7’si (%46,7) kesinlikle katıldığını ifade etmiştir. Ancak, katılımcılardan 1’i (6,7) katılmıyorum ve bir diğeri (%6,7) ise kararsızım şikkını işaretlemiştir. Buna rağmen yine katılımcıların büyük çoğunun (13 - %86,7) görüşü dijital ortamların toplumsal katılımı kolaylaştırdığı yönündedir.

Geleneksel toplumsal katılım ve dijital ortamlar üzerinden toplumsal katılıma ilişkin bir karşılaştırma yapmak maksadıyla katılımcılara sunulan; “Dijital ortamlardaki toplumsal katılım faaliyetleri geleneksel toplumsal katılımı karşılaştığında bireylerin yalnızlaşmasını daha etkili bir

şekilde önler.” İfadesine ise; katılımcıların 4’ü (%26,7) katılırken, 1 (%6,7) tanesi tamamen katılmıştır. Diğer bir yandan katılımcılardan 1 (%6,7) tanesi bu ifadeye katılmadığını belirtirken, 3’ü (%20,0) kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadenin belirleyici geri kalan 6 (%40) katılımcının işaretlediği kararsızım şikâi olmuştur. Buna göre dijital ortamlardaki toplumsal katılım faaliyetlerinin geleneksel toplumsal katılma göre yalnızlığı daha etkili bir şekilde önlediğine ilişkin olarak katılımcıların görüşlerinden hareketle tam anlamıyla olumlu veya olumsuz bir genelleme yapmak mümkün değildir.

Sosyal Eylem Platformlarına İlişkin Görüşler

Katılımcıların sosyal eylem platformlarına ilişkin görüşleri çoğunluk benzerlikler gösterse de bu platformların etkilerine karşı olan görüşleri birtakım farklılıklar içermektedir. “*Sosyal Eylem Platformları hakkında ne düşünüyorsunuz?*” sorusuna **K11**, “*Özellikle toplumsal konular hakkında farkındalık oluşturması anlamında faydalı buluyorum. Yani iyi bir şey katılım olması da, özellikle de şey nasıl söyleyeyim, toplumsal ve siyasi alanda yetkili kişilere erişmek bakımından ya da bir konunun onlara önemini ifade etmek açısından bu sitelerin kullanımı ve buraya aktif katılım çok önemli.*” **K11** platformlarının önemine ve faydasını belirtirken, bu platformların yetkili kişilere ulaşma fırsatı sunduğunu belirtmiş ve farkındalık oluşturma işlevinin altını çizmiştir. **K6** ise görüşlerini sosyal eylem platformları hakkındaki görüşlerini “*İnsanların haklarını korumakta, toplu bilinç oluşturmaktadır. Bence insanların düşüncelerini belirtebilmesi açısından da faydalı...*” biçiminde belirtmiştir. Farklı bir bakış açısıyla sosyal eylem platformlarına yaklaşan **K13** ise “*(...)her konuda kampanya başlatılabiliyor olması ciddiyetini düşürüyor bence, (...) ciddiyetini kaybettiği için belli bir yerden sonra da etkisini kaybetmesine neden oluyor.*” cevabını vermiştir.

Tablo 5: Sosyal Eylem Platformları Üzerinden Toplumsal Katılıma İlişkin Katılımcıların Tutumları

Madde No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Ortalama	Standart Sapma
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%		
8	Sosyal eylem platformları toplumsal katılımın artırılması konusunda başarılıdır.	3	20,0	12	80,0	0	0	0	0	0	0	4,2	,414
9	Sosyal eylem platformları üzerinden imza toplamak geleneksel yöntemlere göre daha az etkilidir.	2	13,3	2	13,3	1	6,7	4	26,7	6	40,0	2,3	1,496
10	Sosyal eylem platformlarının üzerinden oluşturulan kampanyalara katılmak kolaydır.	8	53,3	6	40	1	6,7	0	0	0	0	4,4	,639

11	Sosyal eylem platformlarını yeterli kadar kişi kullanmamaktadır.	0	0	7	46,7	1	6,7	6	40,0	1	6,7	2,9	1,099
12	Sosyal eylem platformları bireyleri topluma katkı yapma yönünde cesaretlendirir.	6	40,0	7	46,7	1	6,7	0	0	1	6,7	4,1	1,060
13	Sosyal eylem platformları toplumun bütün kesimleri tarafından kullanılmaktadır.	1	6,7	2	13,3	1	6,7	7	46,7	4	26,7	2,2	1,222
14	Sosyal eylem platformları üzerinden yürütülen kampanyalara bireyler yalnızca beklenen sonuçlar çıkarlarına uygun olduğunda katılım gösterirler.	1	6,7	5	33,3	3	20,0	5	33,3	1	6,7	3,0	1,133

K11 sosyal eylem platformları üzerinden katılım kararı konusunda “Önem verdiğim konular olursa katılım, dijital ortamda isim veya imza göndermeye çaba ederim benim daha çok değer verdiğim insani konularda.” demiş ve önem verdiği konulardaki kampanyalara katıldığını belirtmiştir. **K2** ise görüşlerini; “meselenin ne olduğuna göre kendi adıma imza verip vermeyeceğim değişir yani artık bu zamanda şuna dikkat etmeniz gerekiyor tam bir gözetim toplumundan bahsediyoruz attığımız her adımın internet üzerinden takip edilebildiği bir yerde örnek veriyorum hükümetin çok aleyhine olan bir şeye imza toplanan gerekçe çok haklı da olsa hükümetin çok aleyhine bir şeye hükümet taraftarı olmasanız bile onun altına imza atmak öyle kolay bir şey değil. Çünkü sonuçlarının nereye gideceğini bilemeyebilirsiniz.” şeklinde belirtmiştir. **K2** bu ifadesinde kampanyanın kaynağının, konusunun ve muhataplarının kendisinin katılma kararı vermesinde etkili olduğunun altını çizmiş, kampanyalar haklı bulunsa da katılma kararını vermenin her zaman kolay olmadığını söylemiş, bireysel çıkarları korumanın öncelikli olduğunu belirtmiştir.

K5 ise bireysel bir çıkar olmasa da katılım kararının verilmesine ilişkin olarak “Dünyanın öbür ucundaki bir kampanya bana maddi katkı sağlamasa da kesinlikle katıldım. Tabii ki her şey maddi çıkarla yapılmaz kesinlikle duygu önemli orada.” Bu iki görüş diğer katılımcıların da görüşlerini yansıtmaktadır, görüşmecilerin bir bölümü katılma kararını vermelerindeki en önemli unsuru kişisel çıkarların sağlanması ve korunmasına ilişkin olarak belirtirken, diğer katılımcılar topluma fayda sağlamanın asıl öncelik olduğunu belirtmişlerdir. Bu duruma ilişkin olarak katılımcılara tablo 5’te de görülebilen “Sosyal eylem platformları üzerinden yürütülen kampanyalara bireyler beklenen sonuçlar yalnızca çıkarlarına uygun olduğunda katılım gösterirler.” ifadesi yöneltilmiştir. Bu ifadenin analizinde ortaya çıkan sonuçlara görüşme veriyile uyumludur, olumlu tarafta katılımcıların 5’i (%33,3) bu ifadeye katıldığını, 1’i (%6,7) ise kesinlikle katıldığını belirtirken, olumsuz tarafta ise katılımcıların 5’i (%33,3) bu ifadeye katılmadığını belirtirken 1’i (%6,7) hiç katılmadığını belirtmiştir. Geriye kalan 3 (%20) katılımcı ise kararsızım şikkını işaretleyerek tarafsız olduğunu belirtmiştir. Görüşmelerden elde edilen bulgular ve bu soruya ilişkin bulgular karşılaştırıldığında katılımcıların katılım kararı verilmesi öznel bir şekilde tamamen katılımcıların kendi düşünce, fikir ve inançları doğrultusunda gerçekleşmektedir.

K7 sosyal eylem platformlarının önemini, sağladığı avantajları ve de bu ortamlardaki eylemlerin fiziksel olarak gerçekleşen katılımdan çok da farklı olmadığını şu sözleriyle ifade etmiştir: *“Bence imza da bir sestir. O yüzden çok büyük bir fark olduğunu düşünmüyorum. Eğer ulaşamayacağım bir şeye gidip adli makamdan bir şekilde dilekçe veremeyeksem ya da o zaman öyle bir durum gerektirmiyorsa tabii ki de internetten imza atmak çok büyük bir kolaylık.”* Bu durum tablo 5’teki *“Sosyal eylem platformların üzerinden oluşturulan kampanyalara katılmak kolaydır..”* ifadesine yönelik olarak katılımcıların tutumlarından elde edilen bulgularla uyum göstermektedir. Katılımcıların 6’si (%40,0) bu ifadeye katıldığını belirtirken 8 (%53,3) katılımcı ise ifadeye kesinlikle katıldığını belirtmiştir. 1 (%6,7) katılımcı bu ifadeye yönelik olarak kararsızım şikkını işaretlese de katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%93,3) sosyal eylem platformlarının toplumsal katılımı arttırdığı yönünde görüşlerini belirtmişlerdir.

Katılımcılar sosyal eylem platformları üzerinden yürütülen kampanyaların başarıları hakkında birbirlerinden farklı ifadelerde bulunmuştur. **K9** bu konuda *“Bireylerin ve toplumun eğitimi konusunda mutlaka etki yaratıyor, en azından düşünceleri şekillendiriyor.”* şeklinde görüşlerini belirtirken **K14** ise *“... evet oluyor başarılı kampanyaları Facebook duvarımda görebiliyorum işte şu kadar kişinin imzasıyla başarıya ulaşıldı diye... Şu an aklıma gelen, imara açılan zeytin ağaçlarının yıkımını önlemek için bir kampanya başlatılmıştı ve bu kampanya bayağı ses getirdi yanlış hatırlamıyorsam 150 bine yakın kişi imzalamıştı ve imara açılan zeytin ağaçları bu kampanya sayesinde kurtulmuştu.”* **K8** ise bu platformlardaki kampanyaların başarılı olduğunu belirtmiş ve şu örnekleri vermiştir: *“Otizmli çocuklara eğitimde fırsat eşitliği kampanyası başarıya ulaştı, sonra ms hastası olan bireylerin kullanmak zorunda olduğu ilacın tekrar SGK kapsamına alınmasına yönelik kampanya da başarıya ulaştı. Bir diğeri de Van’da öğretmenlik yapan ve geçirdiği trafik kazası sonucu boynu kırılan ve tedavisinin GATA’da yürütülmesi için başlatılan kampanya da olumlu sonuçlandı.”*

K13 ise görüşlerini *“İnsanlara ulaşma açısından başarılı oluyor ama şuana kadar birşeyi değiştirdiğine daha şahit olamadım inşallah olur.”* biçiminde belirtmiştir. **K11** de bu görüşü desteleyen bir şekilde bu platformlardaki kampanyaların başarısı hakkında *“Açıkçası yapıldığı konu hakkında farkındalık oluşturduğundan eminim ama başarılı olması daha çok hangi alanda yapıldığına bağlı, ben çok takip etmedim, başarılı olana rastlamadım.”* demiştir. **K6** ise sosyal eylem platformları üzerinden toplumsal katılımın etkisinin düşük kalabileceğine ilişkin olarak şunları söylemiştir: *“(…) imza kampanyası başlatmak bana mantıklı gelmiyor (...) şurada bir masa kurup iki imza attırsalar, direk kağıdı çıkarıp versek (...) biz değiştirmek istiyoruz desek bence daha iyi olur”*

Sosyal eylem platformlarının başarısına ilişkin olarak tablo 5’te de görülebilen 3 adet ifade katılımcılara yöneltilmiştir. *“Sosyal eylem platformları toplumsal katılımın arttırılması konusunda başarılıdır.”* biçiminde olan ilk ifadeye 12’si (%80) katıldığını 3’ü (%20) ise kesinlikle katıldığını ifade etmiştir. Bu bulgular görüşmelerden elde edilen bulgularla karşılaştırıldığında, sosyal eylem platformları üzerinden yürütülen kampanyalar her zaman başarıya ulaşmasa da, katılımı arttırmak konusunda kesinlikle başarılıdır.

Sosyal eylem platformlarının başarısına ilişkin ikinci ifade ise *“Sosyal eylem platformları üzerinden imza toplamak geleneksel yöntemlere göre daha az etkilidir.”* biçimindedir. Bu ifadeye 2 (%13,3) katılımcı katılırken 2’si (%13,3) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Diğer bir yandan

ifadeye katılımcıların 4'ü (%26,7) katılmadığını belirtirken, 6'sı (%40) hiç katılmadığını ifade etmiştir. 1(%6,7) katılımcı ise bu ifadeye karşı kararsız kalmıştır. Aksi tutumlara rağmen katılımcıların çoğunluğu (10 - %66,7) sosyal eylem platformlarından imza toplamanın geleneksel yöntemlere göre daha etkili olduğu konusunda hem fikirdir.

Sosyal eylem platformlarının başarısına ilişkin üçüncü ve son ifade ise *“Sosyal eylem platformlarını yeteri kadar kişi kullanmamaktadır.”* biçimindedir. Bu ifadeye katılımcıların 7'si (%46,7) katıldığını belirtirken 6'sı (%40) katılmadığını ve 1 (%6,7) katılımcının da hiç katılmadığı görülmüştür. Ayrıca 1 (%6,7) katılımcı kararsızım şikkını işaretlemiştir. Buna göre katılımcıların bir bölümü sosyal eylem platformlarını yeteri kadar kişinin kullandığını düşünürken, diğer bir bölümü bu platformları gerektiğinden daha az kişinin kullandığını düşünmektedir.

Sosyal eylem platformları üzerinden yürütülen kampanyalara katılımın bireyler üzerinde yarattığı etkiye ilişkin görüşler katılımcılar arasında benzer nitelikte olmasına rağmen ifadeler arasında kavram ve kapsam farklılıkları vardır. **K8** bu platformlardaki katılımın birey üzerindeki etkisini ve platformların geçmiş dönemlere göre sağladığı avantajları şu şekilde ifade etmiştir: *“Bireyler yalnız olmadığını ve toplumun bir parçası olarak seslerinin duyulduğunu ve değişimin bir parçası olarak kendini görmek istiyor ancak bazı durumlarda siyasi süreçlerde aktif olarak yer almak gerekiyor bir diğer deyişle lobcilik çalışması yapmak gerekiyor ve maalesef siyasi karar alma mekanizmasında söz sahibi olmayan kişilerin buna imkânı olmuyor, fakat enformasyon çağıının en önemli aracı olan bu tür dijital ortamlar sayesinde daha fazla kişiye aracısız ve hızlı ulaşıyor.”*

K2, *“Topluma karşı sorumluluğunuzu yerine getirdiğinizi hissettiriyor. Örneğin bizdeki askere gitme âdeti gibi düşünün, ... Katılım da aynı şekilde yani onlara dahil olunduğu zaman insanın topluma karşı olan sorumluluğunu yerine getirdiği zaman insana bir mutluluk verir.”* **K2** mutluluk duygusunun yanında sosyal eylem platformları üzerinden kampanyalara katılımın bireyin topluma karşı olan sorumluluklarını da yerine getirmesi için bir fırsat olarak gördüğünü belirtmiştir. **K14** ise benzer bir şekilde mutluluğun altını çizerek şu sözleri kullanmıştır: *“... mailime gelen beraber başladık geri dönüşü beni çok mutlu ediyor, böyle bir süreçte yer aldığım ve ayrıca kampanyanın başarılı olup herhangi bir soruna çözüm getirmesi gerçekten çok iyi hissettiriyor.”*

Bu görüşlerin ortak noktası sosyal eylem platformlarının sağladığı katkı ve faydalar ile bireyleri toplumsal katılıma teşvik etmesi ve cesaretlendirmesidir. Sosyal eylem platformlarının bireyler üzerindeki etkilerine ilişkin olarak katılımcılara yöneltilen *“Sosyal eylem platformları bireyleri topluma katkı yapma yönünde cesaretlendirir.”* ifadesine bu görüşlere uyumlu olarak katılımcıların 7'si (%46,7) katıldığını, 6'sı (%40) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Ayrıca 1 (%6,7) katılımcı kesinlikle katılmadığını ve diğer 1 katılımcı ise (%6,7) kararsız olduğunu belirtmiştir. Buna rağmen katılımcıların çoğu (13 - %86,7) sosyal eylem platformlarının bireyleri topluma katkı yapma yönünde cesaretlendirdiği hususunda hem fikirdir.

Katılımcılara onların toplumsal katılım konusundaki görüşleri dikkate alınarak benzer anlamlara sahip sorular yöneltilmiştir. *“Aynı ülkede yaşamayan aynı değerleri paylaşmadığınız*

sizinle tamamıyla farklı olan insanları ilgilendiren bir kampanya gördüğünüzde ne düşünüyorsunuz?” **K8** “Farklı bir kültüre sahip olması insanlığı ilgilendiren bir eyleme katılmama engel değil.” derken **K11** bunun bireyin önem verdiği konularla ilgili olduğunu belirtmiştir. **K11** “(...) eğer bildiğimiz doğal insani ve ahlaki değerleri destekleyen bir şeyse katılırım. ... şöyle bir örnek mesela hiç beni alakadar etmeyen bir alan atıyorum kuzeyde bir petrol firması üzerine bir eleştirel bir şey yapılırsa katılırım yani. Dediğim gibi doğru bir şeyse katılırım. Ve yine mutluluk uyandırır.” cevabını verirken, **K15** de benzer biçimde “insani değer taşıdığı sürece katılırım.”

Sosyal eylem platformlarının dezavantajlı bireylere sağlayabileceği yararlarla ilişkin soruya, **K11** “Kesinlikle oluyordur, çünkü bu insanlar zaten muhtemelen bu tarz aktiviteler katılmak için zamanları da olmuyordur fakat internetten fikirlerini beyan etmeleri, bir iki dakika içerisinde bunu yapmaları onlara kolaylık sağlıyor bir de şöyle bir şey var bu insanların zaten herhangi bir yere üyelik yapacak kadar imkânı da yoktur, kendi düşüncelerini kolaylıkla karşı tarafa aktarabilmelerini sağladığı için sosyal platformlar çok faydalı.” cevabını verirken **K2** benzer bir soruya ilişkin olan görüşünü “Toplumdan ayrışmalarını engeller; çünkü fiziksel hiçbir aktiviteye katılacak zamanları ve enerjileri olmadığı için toplumda gelişen olaylardan uzak kalıyorlar bu şekilde sosyal katılım platformları aracılığıyla onlar da topluma dahil olmuş, toplumsal olaylardan kopmamış oluyorlar, sorumluluklarını bir şekilde yerine getirdikleri hissine kapılırlar diye düşünüyorum” şeklinde belirtmiştir.

SONUÇ

Toplumsal katılım kişiler arasındaki ilişkilere dayanan, sosyalleşmeyi ve bireylerin topluma katkı yapmasını sağlayan, kolektif aktivitelere katılımı gerektiren, bireyi etkileyen çevre ve dâhil olduğu gruba bağlılığını simgeleyen aktiviteler bütünüdür. Bu genel tanım çerçevesinde yürütülen araştırmada, dijital ortamlar üzerinden toplumsal faaliyetlere katılıma olanak sağlayan sosyal eylem platformlarına katılan bireylerin toplumsal katılım düzeylerindeki değişim ve bu değişimin onlar üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Görüşme yapılan katılımcılara ilk olarak ‘toplumsal katılım’ kavramına ilişkin olarak görüşleri sorulmuştur. Katılımcılardan alınan cevaplardan ortak bir ‘toplumsal katılım’ tanımı hazırlanmıştır. Buna göre toplumsal katılım: Geniş bir kitleye yönelik olarak toplumu ilgilendiren konular hakkında planlanan, bireylerin içerisine dâhil olup görüşlerini bildirdiği, toplumsal konularda farkındalığa sahip olabildiği ve bu bağlamda ortak bir paydada buluşup birlik ve beraberlik içerisinde örgütlü bir işbirliği içerisinde bulunduğu faaliyetlerdir. Bireylerin belirli bir konu hakkında desteğini veya tepkisini gösterebildiği belirli bir süreç içerisinde olgunlaşan bu faaliyetlerin, giderek büyüme ve toplum geneline yayılma potansiyeli bulunmaktadır.

Toplumsal katılımın bireyler üzerindeki etkilerine ilişkin olan görüşler katılımcılar arasında benzerlik göstermektedir. Bu görüşlere göre toplumsal katılım faaliyetleri içerisinde bulunmak, bireye mutluluk, cesaret, farkındalık, aidiyet gibi olumlu duygular sağlarken onun yalnızlaşmasını önleyerek, bir arada hareket edip yaşadığı topluma katkı sağlama imkânı vermektedir.

Toplumsal katılım faaliyetlerinin toplum üzerindeki etkilerine ilişkin olarak erişilen bulguların bir bölümü benzer bir şekilde bu faaliyetlerin toplum için olan önemini ve yararlarını gösterirken küçük bir bölümü bu faaliyetlerin belirli çıkarları olan gruplar arasında çatışmalara neden olabileceğini dolayısıyla toplumsal huzursuzluğa sebep olabileceği üzerinedir. Yine aynı şekilde bazı katılımcılar toplumsal katılıma yönelik aktivitelerin toplumsal anlamda yetersiz kaldığına yönelik görüş bildirmiştir. Görüşmelerden elde edilen toplumsal katılımın bu olumsuz ve yetersiz olarak değerlendirilen yönlerinin gelecek araştırmalarda daha derinlemesine bir şekilde irdelenmesi önerilmektedir.

Elde edilen bulgular katılımcıların dijital ortamlar ve internet konusundaki görüşlerin çoğunlukla kolaylık, erişim imkânı ve sosyalleşmeyi sağlama gibi olumlu yönlerde olduğunu gösterirken, bazı görüşler özellikle internetin bilgi kirliliğine sebep olabileceği ve elde edilen bilgilerin güvensiz olabileceği gibi olumsuz yönleri de barındırmaktadır.

Sosyal eylem platformlarına ilişkin olarak görüşmelerden elde edilen bulgular bu platformların insanların seslerini duyurulması, fikirlerin yayılması, toplumsal konularda farkındalık uyandırılması gibi faydalarıyla zihinlerde olumlu bir imaj oluşturduğuna ilişkindir. Katılımcılar yapılan görüşmeler sırasında sosyal eylem platformları üzerinden yürütülen başarılı kampanyalardan örnekler vermiş, bu başarının kendileri ve çevrelerinde yarattığı olumlu değişikliklerden söz etmişlerdir.

Katılımcıların sosyal eylem platformları üzerinden toplumsal katılım aktivitelerine katılmak hakkındaki ana noktalar açısından benzer bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Katılım kararının verilmesine ilişkin en sık dile getirilen en temel nokta kişisel hassasiyetler ve seçimlerdir. Yine aynı şekilde katılımcılar sosyal eylem platformlarının kendilerine toplumsal aktivitelere katılmak için kolaylık sağladığını ve katılımı arttığını belirtmelerinin yanında, bu platformların toplumsal katılım düzeyini arttırdığını da belirtmişlerdir.

Sosyal eylem platformlarına ilişkin olarak ulaşılan olumsuz bulgular ise genellikle bu ortamların yalnızca farkındalık yaratılması, sosyalleşme ve toplumsal yaşama katkı yapmak için kullanılması fakat bir değişim medyada getirmek söz konusunda olduğunda bunu gerçekleştirebilecek etki gücünden yoksun olduğu ve çabaların yetkili kişilere ulaşmadığı yönündedir.

Görüşmelerden elde edilen bulgular, sosyal eylem platformları üzerinde kültürel farklılıklar ve coğrafi sınırlar gözetilmeden toplumsal katılımın gerçekleşebileceğini göstermiştir. Fakat bu hususta altı çizilmesi gereken nokta söz konusu olan faaliyetin amacı ve de hitap ettiği kesimdir. Aynı şekilde dezavantajlı bireylerin toplumsal katılımının artmasında sosyal eylem platformlarının etkisine ilişkin temel sonuçlara ulaşılsa da bu konuda kapsamlı bir araştırmanın yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Berger, P. L., ve Luckmann, T. (1967). *The Construction of Reality: A treatise in the Sociology of Knowledge*.
- Brodie, E., Hughes, T., Jochum, V., Miller, S., Ockenden, N., ve Warburton, D. (2011). Pathways through participation.
- Cicognani, E., Pirini, C., Keyes, C., Joshanloo, M., Rostami, R., ve Nosratabadi, M. (2008). Social participation, sense of community and social well being: A study on American, Italian and Iranian university students. *Social Indicators Research*, 89(1), 97-112.
- Cruickshank, P., Edelmann, N., ve Smith, C. F. (2010). Signing an e-petition as a transition from lurking to participation (pp. 275-282). Trauner.
- Graham, S., ve Marvin, S. (2002). *Telecommunications and the city: Electronic spaces, urban places*. Routledge.
- Hochheiser, H., & Shneiderman, B. (2010). From bowling alone to tweeting together: technology-mediated social participation. *interactions*, 17(2), 64-67.
- Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukophadhyay, T., ve Scherlis, W. (1998). Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being?. *American psychologist*, 53(9), 1017.
- Öğüt, A., ve Erbil, C. (2009). *Sosyal Sermaye Yönetimi: Strateji, Enformasyon, Güven*. Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları.
- Piškur, B., Daniëls, R., Jongmans, M. J., Ketelaar, M., Smeets, R. J., Norton, M., & Beurskens, A. J. (2013). Participation and social participation: are they distinct concepts?. *Clinical Rehabilitation*, Vol. 28 (3): 211-220.
- Prohaska, T. R., Anderson, L. A., ve Binstock, R. H. (2012). *Public health for an aging society*. JHU Press.
- Putnam, R. D. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of democracy*, 6(1), 65-78.
- Stern, M. J., ve Dillman, D. A. (2006). Community participation, social ties, and use of the internet. *City & Community*, 5(4), 409-424.
- Vera-Sanso, P., Barrientos, A., Damodaran, L., Gilhooly, K., Goulding, A., Hennessy, C., ve Walford, N. (2014). Participation and social connectivity. *The New Science of Ageing*.
- Zhang, S., Jiang, H., ve Carroll, J. M. (2011). Integrating online and offline community through Facebook. 2011 International Conference on Collaboration T

